

ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ТРАФИКА НА ЗАЩИТЕНИ ВИДОВЕ ПТИЦИ

ПОМАГАЛО ЗА
МИТНИЧЕСКИ
СЛУЖИТЕЛИ
И ГРАНИЧНИ
ВЕТЕРИНАРНИ ЛЕКАРИ

Автори

Димитър Градинаров

Лазар Петрунов

Светослав Спасов

Илюстрации

Стоян Николов

www.bspb.org

БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ
Природозащитна поредица на БДЗП – книга 25

Автори на текста

© Димитър Градинаров

© Лазар Петрунов

© Светослав Спасов

Автор на илюстрациите

© Стоян Николов

Редактор

г-р Петър Янков

Коректор

Радка Бояджиева

Дизайн и предпечатна подготовка

Ивелина Георгиева

Печат

Дедракс — София

© Българско дружество за защита на птиците, 2013

Всички права запазени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана в системата за ползване на информация, разпространявана под каквато и да било друга форма или посредством каквито и да било средства (електронни, механични, фотокопирни и др.) без разрешение на Българското дружество за защита на птиците.

Изданието се осъществява благодарение на Българското дружество за защита на птиците с подкрепата на Агенция „Митници“, в рамките на проектите по Програма LIFE+ на Европейския съюз „Опазване на царския орел и ловния сокол в ключовите за тях места от мрежата Натура 2000 в България“ и „Спешни мерки за опазване на египетския лешояд (*Neophron percnopterus*) в България и Гърция“.

Първо издание

София, 2013

ISBN 978-954-8310-20-8

**ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ
НА ТРАФИКА
НА ЗАЩИТЕНИ
ВИДОВЕ ПТИЦИ**

ПОМАГАЛО ЗА МИТНИЧЕСКИ СЛУЖИТЕЛИ
И ГРАНИЧНИ ВЕТЕРИНАРНИ ЛЕКАРИ

СЪДЪРЖАНИЕ

Преговор	2
Увод	3
Благодарности	4
Кратък преглед на световната търговия с диви видове растения и животни	4
Международно законодателство	5
Българско законодателство	6
Изисквания за законно пренасяне на животни	7
Най-чести механизми за незаконен трафик на диви птици	8
Ефективни начини на действие	11
Части на тялото при птиците	13
Символи, термини и съкращения	14
Определителна част	15
Дневни грабливи птици	16
Сови	40
Пойни птици	44
Яйца на дневни грабливи птици	64
Азбучен показалец на видовете птици	75
Литература	77
Бележки	78
Полезни връзки	82

ПРЕДГОВОР

Опазването на дивите видове е предмет на много международни договори и споразумения, които се стремят да запазят живо биологичното разнообразие на планетата. Много диви видове са доведени в миналото до пълно изтребление. За съжаление този процес продължава и понастоящем в различни части на света, включително и в България. Човекът винаги е имал необходимост от използване на природните ресурси, но тази необходимост трябва да бъде регулирана, за да спре изчезването на дивите видове, с които споделяме нашата планета. За тази цел е необходимо да се постигне устойчивост на популациите, гарантираща тяхното оцеляване.

Настоящото издание акцентира върху опазването на видовете диви птици, срещащи се на територията на България, които са предмет на търговия. Въпреки че са защитени или регулирани по друг начин, техните популации са силно намалели в резултат от преднамерено или непреднамерено унищожаване поради подценяването на ролята им за околната среда и за човека като цяло. Обирането на яйца и малки на хищните птици за целите на соколарството или колекционерството сериозно уврежда техните популации. Браконьерството на пойни птици в Източна Европа за целите на ресторантьорството в страни като Италия и Малта води до сериозни последици. Все по-голямото търсене на екземпляри от тези видове с цел печалба е една от съвременните заплахи, която може да доведе до пълното им изчезване. В условията на липса на вътрешни граници в ЕС и нарастваща търговия със страни извън ЕС тези въпроси се нуждаят от особено внимание.

Разбирането на проблемите и тяхното решаване изискват тясно взаимодействие между държавните институции и неправителствените организации. Това е необходимо условие и за опазването на засегнатите видове птици, представени в това кратко помагало, изготвено от Българското дружество за защита на птиците като партньор на Министерството на околната среда и водите в опазването на птиците. Надявам се то да подпомогне общите усилия за опазване на биоразнообразието на България.

*Валери Георгиев,
държавен експерт по CITES, МОСВ*

УВОД

България е страна с изключително богато биологично разнообразие, включващо множество застрашени от изчезване и редки видове, защитени по Закона за биологичното разнообразие. По различни причини някои от тези видове стават обект на незаконен трафик и търговия.

От друга страна, като външна граница на Европейския съюз с три от съседните ни страни и Черно море България има ключово географско положение. Това е предпоставка за интензивно транзитно преминаване на стоки и хора, в това число и за незаконен трафик на застрашени, редки, екзотични и защитени видове животни и растения от цял свят, осъществяван чрез добре организирани схеми и канали.

Помагалото е създадено с цел да улесни и подпомогне ежедневната работа на българските митнически служители и гранични ветеринарни лекари в тяхната работа по предотвратяването на незаконния трафик и търговия със защитени видове птици. Акцент са видовете дневни грабливи птици, които са най-уязвим обект на такъв вид противозаконна дейност.

Помагалото включва кратко описание на международното и българското законодателство, регулиращо търговията на редки видове; кратко описание на най-честите начини и техники, използвани за укриване и пренасяне на животни; практически насоки за бързи действия, както и кратък определител на основните срещани се в България видове дневни грабливи птици, сови и пойни птици, обект на трафик.

Разбира се, помагалото може да бъде използвано и от други длъжностни лица и от всеки, който има отношение към този род нарушения и престъпления.

Ако помагалото допринесе за подобряването и обезпечаването на работата на отговорните институции в тази нелека задача – борбата с незаконната търговия и трафика на защитени и редки български видове, – ще смятаме задачата си за изпълнена.

БЛАГОДАРНОСТИ

Създаването на това помагало не би било възможно без прекия или косвен принос на много специалисти и експерти, свързани с опазването както на българското, така и на световното биологично разнообразие. Бихме искали да изкажем специални благодарности към: Валери Георгиев, държавен експерт по CITES в дирекция „Национална служба за защита на природата“ в МОСВ – за ценните насоки и редакции; Мария Кирилова, Централно митническо управление, Дирекция „Митническо разузнаване и разследване“ към Агенция „Митници“, Яна Велина, младши експерт в дирекция „Национална служба за защита на природата“ в МОСВ; Гаї Шорок, старши експерт разследвания към Кралското дружество за защита на птиците, Великобритания; Невин Хънтър, директор на „Национално звено за борба срещу престъпленията срещу дивата природа на Великобритания“ и г-н Гаї Кларк, ръководител в Британската Гранична агенция към Летище „Хийтроу“.

КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА СВЕТОВНАТА ТЪРГОВИЯ С ДИВИ ВИДОВЕ РАСТЕНИЯ И ЖИВОТНИ

Международната търговия с диви животни и растения е един от основните фактори за бързото намаляване на много видове от фауната и флората. Причината за това е, че по правило тя е насочена специално към едни от атрактивните и по тази причина най-силно застрашените от изчезване техни представители, които често се срещат в крайно ограничен брой. Това е доходоносен бизнес с големи мащаби и годишен оборот, оценяван на милиарди американски долари. Ежегодно негови жертви стават над 10 млн. растения, животни, техни части и производни.

В това число влизат над 13 000 различни видове птици и бозайници, около 6000 вида влечуги и риби, милиони видове безгръбначни и повече от 25 000 вида растения. Около 89% от тази търговия е законна. Останалите 11% представляват делът на незаконната търговия, чийто годишен оборот възлиза на около 22,1 млрд. американски долара (по данни от 2009 г.).

И законната, и незаконната търговия бързо се адаптират към променящия се пазар и към промените в законодателството. Когато целевите видове силно намаляват и нами-

рането им стане неизгодно, интересът се прехвърля към нови видове и се откриват нови пазари. Развиват се нови методи и канали за незаконен трафик както в международен, така и в национален мащаб. Глобализацията, създаването на нови пазари и навлизането на нови комуникационни технологии създават и нови възможности за търсене, предлагане и пренасяне. В същото време частите и производните от диви животни и растения, под формата на различни продукти, остават трудно различими и проследими или на тях не се обръща достатъчно внимание.

В много случаи законната търговия може да служи за прикритие на незаконна търговска дейност. При разследване на голяма част от случаите с незаконна продажба и трафик на диви животни е установено, че извършителите имат регистриран официален бизнес, чийто предмет на дейност са сделки с екзотични видове. Също така различни обстоятелства (например място и време на придобиване) могат да определят търговията с един и същ вид като незаконна или законна в различни случаи. Всичко това допълнително затруднява ефективния контрол.

МЕЖДУНАРОДНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

CITES

През 1973 г. във Вашингтон е подписана Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора, по-известна като CITES или Вашингтонска конвенция. Тя определя режимите и правилата за търговия и пренасяне през граница на застрашени от изчезване в световен мащаб животни и растения. Резултатът се осъществява чрез система от сертификати и разрешителни. Обект на Конвенцията са над 30 000 вида.

ЕС

Европейският съюз като колективен орган прилага CITES чрез т. нар. Регламент за защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях и свързаните с него регламенти. В зависимост от техния статут на защита застрашените видове са разпределени в четири приложения към Регламента: А, В, С и D. Видовете

с най-висока степен на застрашеност и защита са поименно изброени в приложение А, като за тях е забранена търговията с цел печалба. В това приложение попадат и видове, които са от значение за ЕС, въпреки че не са предмет на Конвенцията. Останалите приложения съдържат видове или по-големи таксономични групи или популации, за които е необходимо регулиране на търговията.

Европейският съюз е един от най-големите и богати пазари за видове, които са предмет на Конвенцията.

Установено е, че в страните от ЕС се осъществява една трета от законната търговия в света, регулирана чрез CITES.

Европейският съюз е първи в света по внос на птици и втори в света по внос на влечуги, кожи от влечуги и живи бозайници. Най-големите пазари за птици са Испания, Португалия и Белгия. Според статистиката 35% от внесените във Великобритания птици са папагали и дневни грабливи птици, а количеството на държаните на затворено влечуги е определено на над 5 млн. екземпляра. За страни като Великобритания годишният оборот от търговия с видове по CITES е оценен на над 80 млн. евро.

Структурата на Европейския съюз е сериозно предизвикателство за прилагането на ефективен законодателен контрол. Движението на стоки от една страна членка в друга е свободно и предвид на това ефективният контрол по външните граници на ЕС гарантира добра защита за страните членки. Често обаче този контрол е непостоянен и случаен. По външните граници, каквато е и България, се допускат сериозни пропуски, които правят всички страни членки уязвими за незаконен трафик на екземпляри от дивата фауна и флора.

БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Регламентът за защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях е директно приложим и задължителен за всички страни от ЕС, затова в българското законодателство, и по-специално в Закона за биологичното разнообразие, се уреждат въпроси, свързани с контролните органи и вътрешната търговия с тези видове.

Законът за биологичното разнообразие определя и видове животни и растения, които са обект на защита на територията на България. По-голямата част от тези видове не попадат под разпоредбите на CITES, но търговията с взети от природата диви екземпляри е забранена.

Агенция „Митници“ и Българската агенция по безопасност на храните осъществяват митнически и съответно ветеринарния контрол върху внасянето и изнасянето на екземпляри, които са обект на CITES.

Те имат задължение да установят дали пренасяните екземпляри отговарят на данните, определени в придружаващите ги документи.

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗАКОНЕН ПРЕНОС НА ЖИВОТНИ

Когато екземпляри, предмет на Регламента, се внасят на територията на ЕС от трети страни, задължително трябва да бъдат придружавани от разрешително за износ, сертификат за реекспорт, издаден от съответната страна на износа или реекспорта. Аналогично такива документи се изискват и когато става въпрос за износ или реекспорт на екземпляри от територията на ЕС. В този случай разрешителното или сертификатът се издават от съответната страна членка, от чиято територия ще се изведе животното. Когато в ЕС се внасят екземпляри от приложения А и В, е необходимо и разрешително за внос, издадено от страната, на чиято територия ще бъдат въведени екземплярите. За екземпляри от приложения С и D не е необходимо такова разрешително за внос. В този случай се изисква нотификация за внос, която се попълва на границата от самия вносител. Когато се пренасят животни от приложение А между държави на територията на ЕС – в зависимост от случая – е необходим сертификат за изключение от забраните за търговска дейност или движение в рамките на Общността.

Извън тези случаи за изнасяне през границата на защитени видове, които не са предмет на CITES, се изисква специално разрешително за изключение, издадено от министъра на околната среда и водите.

НАЙ-ЧЕСТИ МЕХАНИЗМИ ЗА НЕЗАКОНЕН ТРАФИК НА ДИВИ ПТИЦИ

Трафик без документи. Методи и средства за укриване и транспортиране

При този вид трафик най-често се използват обикновени клетки или кафези, скрити в широки торби, сакове, различни по размер раници, куфари или други видове контейнери за багаж.

Често се използват и кашони с дупки, картонени кутии с дупки, чували с дупки, платнени торби, мрежи и други приспособени контейнери, които се пренасят самостоятелно или са скрити в друг багаж.

Трябва да се обръща особено внимание и на празни кутии или опаковки от хранителни продукти, които също са с пробити дупки или направени прорези. Такива отвори обикновено се правят, когато вътре има скрито животно, за да може то да диша.

Използват се и стандартни пластмасови транспортни кенели, кутии, чанти и контейнери за пренасяне на животни. Такива транспортни контейнери трябва да се проверяват много внимателно за наличие на защитени видове.

В някои случаи птиците са предварително упоени и скрити в багажа, за да не издават присъствието си с подозрителни звуци, шумове и крясъци.

Най-често контейнерът, в който са укрити птици, се поставя в багажното отделение или в резервната гума на транспортното средство (пътнически автобус, лека кола, влак или самолет).

Яйца от диви птици се пренасят с контейнери или кутии, които гарантират целостта им.

По-малките и дребни видове птици, както и яйца, може да бъдат пренасяни и чрез приспособени укрития под широки грехи.

Когато яйцата се пренасят с цел инкубиране (мътене и излюпване), се използват термочанти или термоконтейнери.

Яйца на редки видове с приблизителна големина колкото кокоши яйца (напр. на едри со-

коли, египетски лешояд и други грабливи птици) може да бъдат пренасяни в дните около Великден в кори или кутии за яйца (дори поставени съвсем открито) сред сходно боядисани пъстри великденски яйца.

ИЗВЪРШВАНЕ НА ТРАФИК С ФАЛШИВИ ДОКУМЕНТИ И ПОДПРАВЯНЕ НА ИНДИВИДУАЛНА МАРКИРОВКА НА ПТИЦИ

Трафик с фалшиви документи

Най-важното в този случай е това, че птиците не са укрити. За пренасянето им се използват различни видове подправени документи, които имат прилика с оригинални документи по CITES.

Възможно е да бъде използвана бланка за заявление, изтеглена от интернет и преработена, като изискващия се документ.

Такъв фалшив документ се различава най-често по вида на хартията. Фалшивият сертификат често е на обикновена машинописна хартия. Оригиначните документи са на специална хартия без механични примеси с размер А4, с характерен рисунок на заген план, отпечатан в сиво на лицевата страна, така че да може лесно да се разкрива всяка фалшификация чрез механични или химични средства.

В много случаи във фалшивия документ има непълнени задължителни за попълване полета.

Възможно е да бъде използван оригинален документ, в който има изтривани и/или подправени данни. Най-често се подправят броят на екземплярите, видовото наименование, индивидуалната маркировка на екземплярите и датите на издаване и валидност на документа.

Подправяне на маркировъчни пръстени

Всички видове птици, които са обект на регламентирани пренос и търговия, трябва да бъдат задължително маркирани за индивидуално разпознаване.

Излюпените и отгледаните на затворено птици се маркират посредством уникално номериран затворен пръстен. Материалът, от който е необходимо да бъде направен пръстенът, не е нормативно определен, но неговата твърдост трябва да бъде най-

малко равна на тази на алуминия.

Законно уловените от природата птици и внесените от други страни птици без маркировка се маркират с радиочестотен микрочип, който най-често се поставя в гръдната област на птицата. При проверката на животното разчитането на микрочипа се извършва от граничния ветеринарен лекар със стандартен четец.

Когато законно уловени от природата или внесени от други страни без маркировка птици поради физически или поведенчески особености не е възможно да бъдат маркирани с микрочип, се поставя отворен пръстен (тип пръстен, който се стяга с помощта на клещи). Той е изработен от материал с твърдост най-малко равна на тази на алуминия. Ако пръстенът е с диаметър по-малък от 6 мм, задължително трябва да е метален.

Задължително в съпътстващите документи на птицата са отбелязани начинът на маркиране и номерът на маркировката.

Направената маркировка в други страни най-често отговаря на горните условия, но е възможно да има и някои различия в зависимост от изискванията на местното законодателство.

Обикновено както в българските, така и в чуждестранните официални документи се отбелязва дали пръстенът на птицата е отворен или затворен.

Най-честите случаи при опитите за фалшификация на маркировка са следните:

- **Фино срязване и сваляне на стандартен затворен пръстен от законно притежавана птица**, след което пръстенът се поставя и залепва с лепило на крака на незаконно притежавана дива птица от същия вид. Този метод се използва най-често, когато законно притежаваната птица умре и се прави опит за узаконяване на хваната от природата дива птица, като се използва официалният документ на умрялата птица.
- **Поставяне на отворен метален пръстен на незаконно уловени дива птици**. Този метод най-често се използва, когато незаконно уловена дива птица се пренася с оригинален документ на законно притежавана птица от същия вид и се прави опит за имитация на оригиналния пръстен. Важно е да се знае, че ако в официалния сертификат на птицата е отбелязано, че тя е родена в плен, в никакъв случай пръстенът не може да бъде от отворен тип.

От основно значение за установяване истинността на документите е те да бъдат разчетени правилно от длъжностните лица. При четенето на документа трябва да се следи дали данните от различните графи съответстват помежду си, например брой екземпляри, дати, видова принадлежност и т.н. Също така трябва да се внимава дали данните от документа на птицата съответстват на данните от маркировъчния пръстен или микрочип. Разбира се, много важно е и правилното определяне на вида на птицата и дали отговаря на вписания в документа вид. (Някои видове соколи например са почти неотличими един от друг, когато са млади).

При най-малко съмнение относно обстоятелствата около пренасяна птица и съпътстващите я документи винаги трябва да се търси съдействие от експертите на МОСВ или РИОСВ.

ЕФЕКТИВНИ НАЧИНИ НА ДЕЙСТВИЕ

Координацията между органите, осъществяващи граничния контрол по предотвратяване на незаконния трафик с диви животни, е разписана в „Инструкция за взаимодействие между Министерството на околната среда и водите, Агенция „Митници“ и Българска агенция по безопасност на храните за повишаване ефективността на контрола при въвеждане, търговия, транзит и износ на екземпляри от застрашените видове от дивата фауна и флора“, налична на интернет страниците на съответните институции.

При осъществяване на граничния контрол по отношение на животни, техни части, деривати и продукти водеща е ролята на граничния ветеринарен лекар. Той осъществява своите правомощия преди митническия контрол на стоките.

Митническите органи извършват проверка на изискуемите съгласно международното и българското законодателство документи за въвеждане, търговия, транзит и износ, както и физическа проверка на пратките с екземпляри от защитени видове.

Често срещан случай са опитите за пренасяне на птица с валиден сертификат, който обаче не е издаден на името на преносителя, а на друго име. При възникване на такава ситуация е необходимо да се изиска от преносителя документ, удостоверяващ правото му на държател: договор за покупко-продажба, декларация за дарение или издадено пълно-

мощно от притежателя на сертификата.

При установяване на нарушение или съмнение за такова митническите органи задържат екземплярите, обект на пренасяне, и незабавно уведомяват за това граничния ветеринарен лекар и лицата за контакт от системата на МОСВ.

Граничният ветеринарен лекар установява дали екземплярите отговарят на данните, фигуриращи в придружаващите ги документи. При необходимост той може да установи контакт със страната, издала документите.

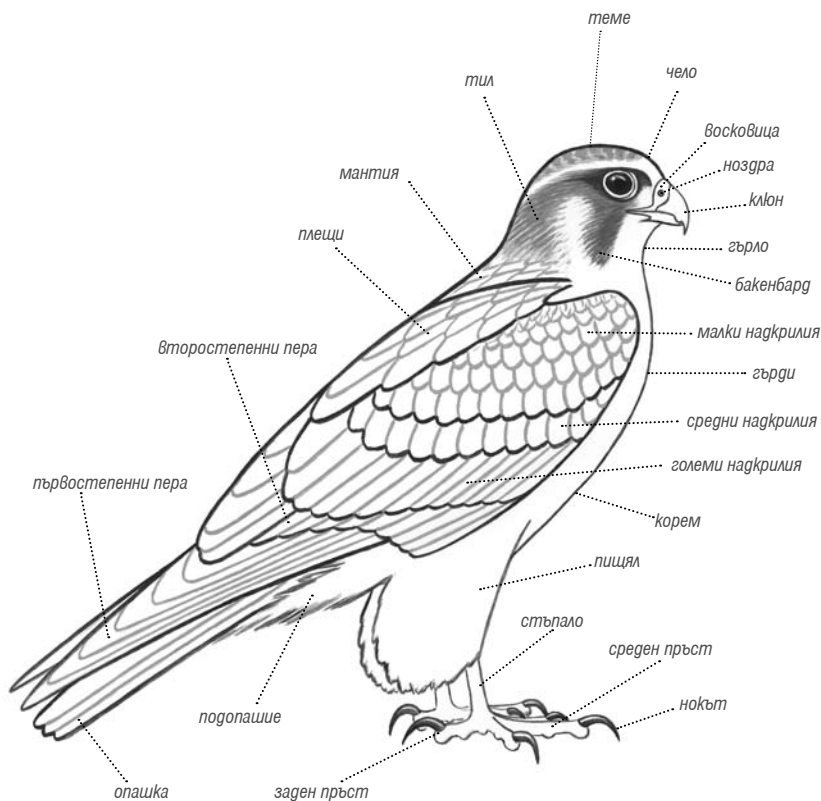
Ако на такъв етап идентификацията на видовете не може да бъде направена, митническите органи и МОСВ се обръщат към съответните експерти от Научния консултативен орган по CITES (Българска академия на науките) и изискват от тях да извършат определянето.

При задържане на живи екземпляри митническите органи и граничният ветеринарен лекар осигуряват помещение за временно настаняване на животните.

Живите екземпляри, за които се докаже, че са обект на незаконен пренос, и за които се вземе решение за постоянно задържане, се изпращат за настаняване в спасителен център. Настаняването в спасителен център става със съдействието на граничния ветеринарен лекар, МОСВ и съответната РИОСВ.

ЧАСТИ НА ТЯЛОТО ПРИ ПТИЦИТЕ

СИМВОЛИ, ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ

♂ – мъжки

♀ – женски

ad. (adultus) – възрастна птица

juv. (juvenes) – млада птица

ЕС – Европейски съюз

CITES – Конвенция за международна търговия със
застрашени видове от дивата фауна и флора

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

БДЗП – Българско дружество за защита на птиците

ОПРЕДЕЛИТЕЛНА ЧАСТ

ГРАБЛИВИ ПТИЦИ

Белоглав лешояд / Griffon Vulture

(*Gyps fulvus*)

Описание

Дължина на тялото **95 – 110 см.** Размах на крилата **230 – 265 см.**

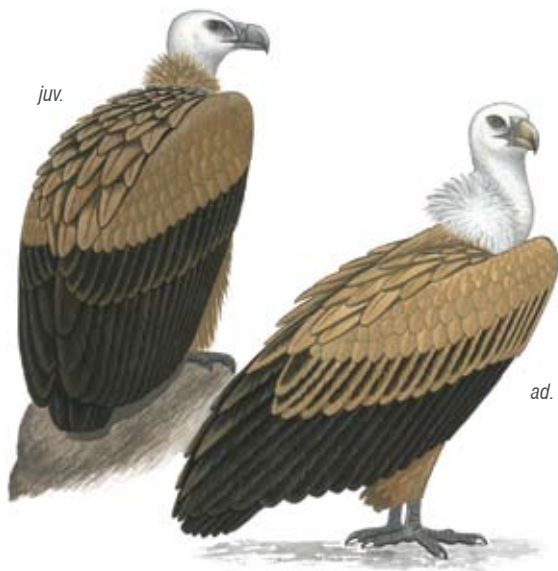
Една от най-едриите грабливи птици, по-голям от всички видове орли. Землистокафяв, с „гола“ бяла шия и с „яка“ от бели фини (при възрастните) или кафяви и остри (при младите) пера. Крилата са широки, опашката е къса и закръглена. Маховите пера и опашката са черни. При възрастните човката е роговожълта, а ирисът – жълтеникав, при младите те са съответно черно-кафява и тъмнокафяв.

Природозащитен и законов статус в България

Застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278д от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Черен лешояд,
скален орел

Черен лешояд / Black Vulture

(*Aegypius monachus*)

Описание:

Дължина на тялото **100 – 115 см**. Размах на крилата **250 – 285 см**

Много едър, по-едър от белоглавия лешояд. Оперението е черно-кафяво, опашката е къса. Главата е голяма, шията не е така ясно видима. При възрастните фините пера отгоре по главата са светли, а при младите – тъмнокафяви до черни. „Яката“ около шията е от по-груби пера. Краката са сиви до светлосиво-кафяви. Ирисът е кафяв.

Природозащитен и законов статус в България:

Изчезнал като гнездящ вид в България.

Включен в категорията „почти застрашен“ на Червения списък на Международния съюз за защита на природата.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове:

Белоглав лешояд,
морски орел (млад),
скален орел

Египетски лешояд / Egyptian Vulture

(Neophron percnopterus)

Описание

Дължина на тялото **55 – 65 см**. Размах на крилата **155 – 170 см**

По-едър от мишелов, с характерна издължена и тънка човка, жълто-оранжево лице, щръкнали пера на темето и клиновидна опашка. Възрастните са бели, с черни махови пера. Младите са изцяло тъмнокафяви. Стъпалото е синкавочервеникаво. Ирисът е тъмнокафяв до оранжево–кафяв.

Природозащитен и законов статус в България

Застрашен вид в България.

Световно застрашен вид, включен в категорията „застрашен“ на Червения списък на Международния съюз за защита на природата.

Защитен по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278д от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Малък орел (светла морфа),
Ястребов орел

Морски орел / White-tailed Eagle

(*Haliaeetus albicilla*)

Описание

Дължина на тялото **76 – 92 см**. Размах на крилата **190 – 240 см**

Една от най-едрите дневни грабливи птици. С широки и дълги крила, къса опашка и дълъг врат. Характерна е масивната човка, черна при младите, роговожълта при възрастните. Възрастните са с кафяво оперение, по-светла (жълтеникава) глава и бяла опашка. Младите са тъмнокафяви, с тъмна опашка.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Скален орел, кръстат орел

ad.

juv.

Скален орел / Golden Eagle

(*Aquila chrysaetos*)

Описание

Дължина на тялото **80 – 93 см**. Размах на крилата **190 – 225 см**

Един от най-едриите орли в България. Възрастните са с тъмнокафяво оперение със светло жълтеникавокафяв врат и горна страна на главата. Младите са с големи бели петна от долната страна на крилата. При възрастните опашката в основата е сивопепелява, а накрая черно-кафява с няколко неясни препаски, докато при младите тя е бяла с широк черен кант на върха. Клюнът е черен, а восковицата и краката – жълти. Ирисът е златистокафяв до червено-кафяв. Най-лесно се отличава от сходния кръстат орел по много дългия (около 4 см) загнен нокът.

Природозащитен и законов статут в България

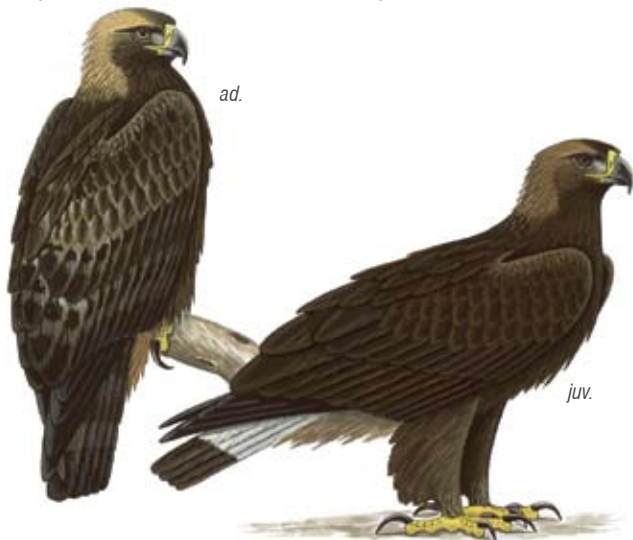
Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Кръстат орел,
морски орел

Кръстат (Царски орел) / Eastern Imperial Eagle

(*Aquila heliaca*)

Описание

Дължина на тялото **70 – 83 см**. Размах на крилата **175 – 215 см**

Едър орел, леко по-гребен от скалния. Възрастните са кафяво-черни с характерен контраст между тъмното тяло и светлата, почти сламенобяла отгоре глава. Някои (но не всички) индивиди имат светли петна на плещите („еполети“). Младите са общо жълтокафяви, надлъжно тъмно напетнени отгоре и отдолу, с по-тъмни махови пера. При възрастните опашните пера са сиво-кафяви, често почти белезникави, като на върха опашката е с широк черно-кафяв кант. Клюнът е черен на върха и сиво-синкав в основата. Восковицата и пръстите са жълти. Ирисът е от жълт до кафяв. Отличава се от сходния скален орел най-лесно по по-слабия и по-къс от 4 см заден нокът.

Природозащитен и законов статут в България

Критично застрашен вид в България.

Световно застрашен вид, включен в категорията „уязвим“ на Червения списък на Международния съюз за защита на природата.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3. Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Скален орел, степен орел, малък креслив орел

Малък креслив орел / Lesser Spotted Eagle

(Aquila pomarina)

Описание

Дължина на тялото **55 – 65 см**. Размах на крилата **143 – 168 см**

Средно едър вид. Общо землистокафяв, с черни махови пера и опашка и по-светлокафяви тяло и подкрилия. Отдолу на крилото в основата на първите пера на върха му има две къси светли ивици, които го отличават от сходния голям креслив орел. Младите са с две до три светли ивици отгоре на крилата, светло петно на тила и сиво-син до сивокафяв ирис (ирис при възрастните жълтеникав).

Природозащитен и законов статус в България

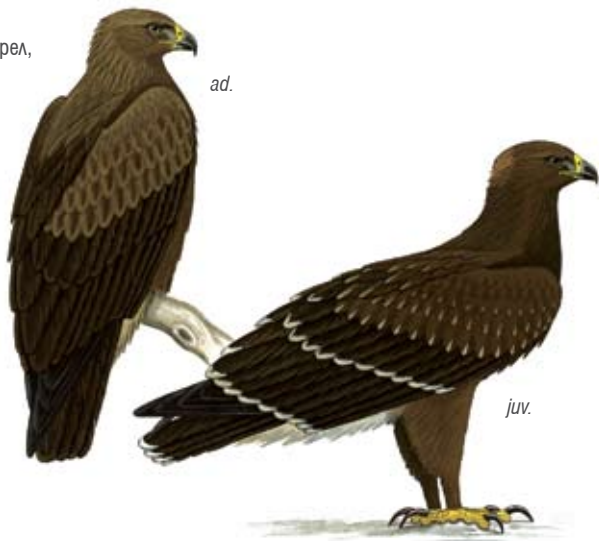
Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278з от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Голям креслив орел,
степен орел,
кръстат орел

Ястребов орел / Bonelli's Eagle

(*Aquila fasciata*)

Описание

Дължина на тялото **55 – 65 см**. Размах на крилата **145 – 165 см**

Средно голям вид. Оперението отгоре е кафяво, отдолу е светло с редки надлъжни петна по гърдите и корема, отдолу на крилата надлъжно минава различно широка черна ивица. При възрастните опашката е с широк черен кант накрая. Младите отдолу са ръждивокафяви, без кант на опашката. Клюнът е сив, към върха почти черен. Восковицата е жълта, а пръстите светложълти. При възрастните ирисът е яркожълт или оранжев, а при младите – светлокафяв.

Природозащитен и законов статус в България

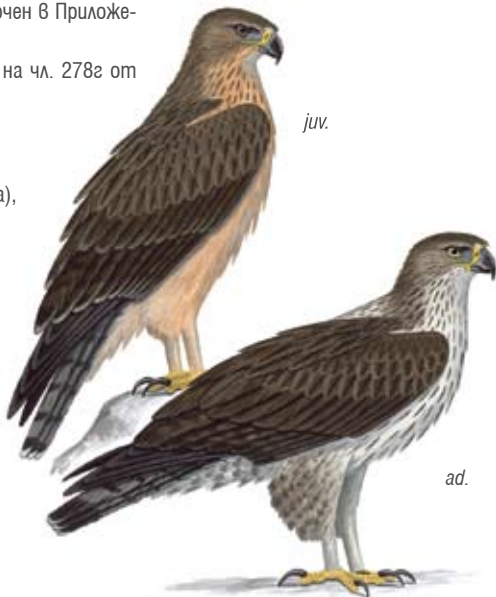
Критично застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Малък орел (светла морфа),
орел змияр

Орел змияр / Short-toed Snake Eagle

(*Circaetus gallicus*)

Описание

Дължина на тялото **62 – 69 см**. Размах на крилата **162 – 178 см**

Средно едър орел с видимо голяма глава, кафяв отгоре. Крилата и тялото отдолу са изцяло светли (до почти бели) с по-тъмни фини петна. Главата и гушата са кафяви и контрастират със светлото тяло. При някои млади птици отдолу липсва напътняване и гушата също е по-светла, поради което изглеждат изцяло бели. Краката при възрастните са синкави или белезникави, а при младите розовеят. Клонът в основата си е сиво-кафяв, а на върха тъмнокафяв. Восковицата при възрастните е синьобелезникава, а при младите светлосива. Ирисът е яркожълт или оранжев.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Малък орел (светла морфа),
ястребов орел

ad.

Малък орел / Booted Eagle

(*Aquila pennata*)

Описание

Дължина на тялото **42 – 51 см**. Размах на крилата **110 – 135 см**

Среден по големина, колкото обикновен мишелов. Има светла и тъмна морфа на оперението. При светлата тялото отгоре е кафяво, а отдолу е бяло с фино напетняване, крилата са с тъмни махови пера. При тъмната морфа птиците са изцяло кафяви. Характерно е наличието и при двете морфи на малко бяло петно до „плещите“ (отстрани на шията). Клюнът е тъмносив, към върха почти черен. Восковицата и пръстите са жълти. Ирисът при възрастните е жълт до жълто-кафяв, а при младите е кафяв до синкав.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Ястребов орел, черна каня,
обикновен мишелов

ad. тъмна фаза

juv. светла фаза

Черна каня / Black Kite

(*Milvus migrans*)

Описание

Дължина на тялото **48 – 58 см**. Размах на крилата **130 – 155 см**

Средно голяма тъмнокафява птица. Най-характерният белег е леко врязаната в свитостояние сивокафява опашка. Главата е белезникаво-сива. Краката и восковицата са жълти, а клюнът е черен. Ирисът е белезникаво-кафеникав до светложълт.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Видът попада под разпоредбите на чл. 278з от Наказателния кодекс.

Сходни видове

червена каня, малък орел,
обикновен мишелов

Белоопашат мишелов / Long-legged Buzzard

(*Buteo rufinus*)

Описание

Дължина на тялото **50 – 61 см**. Размах на крилата **130 – 150 см**

По-едър от обикновения мишелов. Оперението е по-светло и с повече ръждиви тонове. Варира от светлооранжево до тъмнокафяво, най-често срещани са птиците с ръждив цвят. Характерни за вида са светлата опашка и тъмните корем и „гащи“. Някои възрастни птици са с много светла, почти бяла глава. Клонът е черен, восковицата и краката са жълти. Ирисът е жълтокафяв. Младите общо по-тъмни, с тъмна опашка.

Природозащитен и законов статус в България

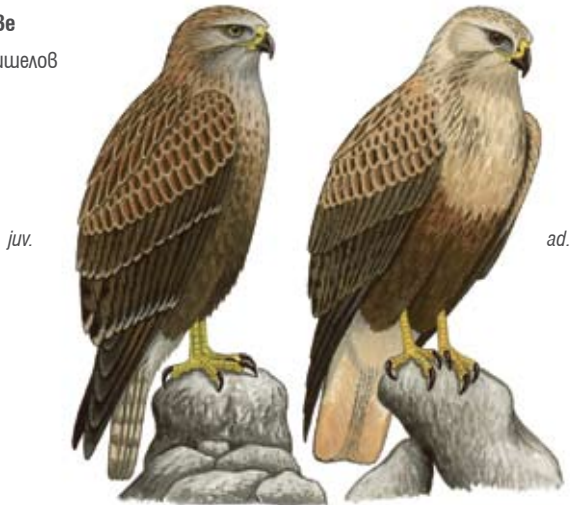
Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Обикновен мишелов

Обикновен мишелов / Common Buzzard

(*Buteo buteo*)

Описание

Дължина на тялото **46 – 58 см**. Размах на крилата **110 – 132 см**

Най-често срещаната у нас средно едра граблива птица. С много разнообразно оперение – от почти бели до почти черни индивиди, но най-често е кафяв като цяло, по-светъл и по-изпъстрен отдолу, с характерен светъл „полумесец“ през гърдите. Опашката е кафява до ръждивиокафява с няколко (4–6) тесни тъмни напречни ивици и само един широк тъмен кант на върха. Восковицата и краката са жълти. Клюнът е роговосив с тъмен връх. Ирисът е сиво-кафяв с различни оттенъци.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Белоопашат мишелов

juv.

ad.

Малък ястреб / Sparrowhawk

(*Accipiter nisus*)

Описание

Дължина на тялото ♂ 29 – 34 см; ♀ 35 – 41 см

Размах на крилата ♂ 58 – 65 см; ♀ 67 – 80 см

Дребен вид. Типичен ястреб, с дълга опашка и широки крила. Отгоре е сив, а отдолу светъл с фини напречни ивици по долната страна, по-ясно изразени при женската. През гнездовия сезон мъжкият има ръждиви гърди и бели петна по плещите. Младите са с кафяв гръб и по-груби напречни черти по долната страна (младите късопръсти са с нагължни черти). Восковицата и краката са светложълти. Краката са с тънки дълги пищали. Клюнът е тъмносив с черен връх. Ирисът при всички възрасти е светъл (от тъмножълт до оранжев при възрастните, сив при младите).

Природозащитен и законов статус в България

Застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Късопръст ястреб,
голям ястреб,
черношипа ветрушка

ad. ♀

ad. ♂

juv.

Голям ястреб / Goshawk

(*Accipiter gentilis*)

Описание

Дължина на тялото ♂ 49 – 56 см; ♀ 58 – 64 см

Размах на крилата ♂ 93 – 105 см; ♀ 108 – 127 см

Среден по големина, с размерите на обикновен мишелов, но с широки крила и дълга опашка. Възрастните са сиви отгоре и светли отдолу с напречни ивици по гърдите и корема. Младите са кафяви отгоре, а отдолу са охристи с надлъжни петна. Опашните пера са тъмносиви с 3–4 напречни кафяво-черни препаски. Клюнът е черен, а в основата сивкав. Краката са с дебел пищял, лимоненожълти. При възрастните мъжки ирисът е от оранжев до червен, при женските – оранжев, а при младите – тъмнокафяв до черен. Восковицата е зеленикавожълта. Може да се обърка с малкия ястреб, но се различава по по-големия си размер, ясно изразената бяла вежда над окомото, по-масивните крака. Женските са с по-големи размери от мъжките.

Природозащитен и законов статус в България

Застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Малък ястреб, късопръст ястреб

juv.

ad.

Късопръст ястреб / Levant Sparrowhawk

(*Accipiter brevipes*)

Описание

Дължина на тялото **30 – 37 см**. Размах на крилата **63 – 76 см**

Подобен на малкия ястреб, но за разлика от него има черни върхове на крилата, които го правят лесен за определяне. При възрастните мъжки горната страна на тялото е синьо-сива, а при женските – сиво-кафява. Възрастните са с напречно раиране на тялото отдолу, младите – с надлъжно капковидно напетняване. Клюнът е сиво-черен, по-светъл в основата. Краката и восковицата са жълти. При възрастните ирисът е червено-кафяв (жълт при малкия ястреб), а при младите – сив до сиво-кафяв. Младите и женските птици имат надлъжна тъмна ивица на подбрадието.

Природозащитен и законов статус в България

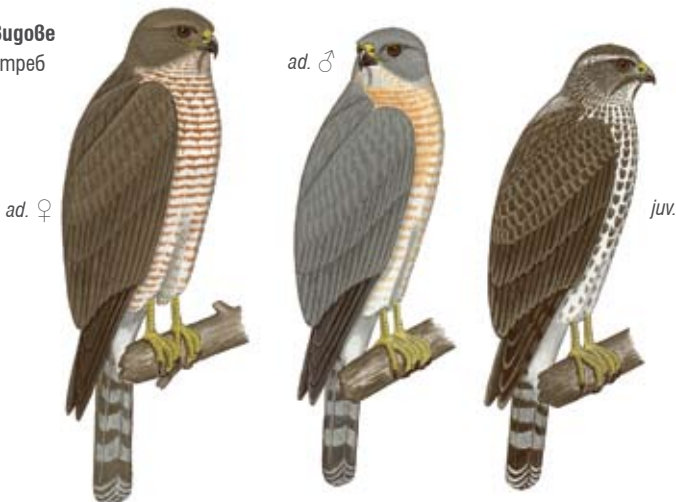
Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Малък ястреб

Черношина ветрушка (керкенец) / Common Kestrel

(*Falco tinnunculus*)

Описание

Дължина на тялото **31 – 37 см**. Размах на крилата **67 – 78 см**

Дребен вид, най-широко разпространеният сокол в България. Опашката е дълга, крилата са остри с тъмни краища, гърбът е червено-кафяв с тъмни петна. При мъжките опашката е изцяло сива с черен кант на края, при женските и младите е с тъмни ивици. И двата пола са светли отдолу с по-тъмни щрихи. Ноктите са черни. Клюнът е тъмносиво-син, към върха почти черен. Восковицата и краката са жълти. Ирисът е тъмнокафяв.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Белошина ветрушка,
малък ястреб

Червенонога (вечерна) ветрушка / Red-footed Falcon

(*Falco vespertinus*)

Описание

Дължина на тялото **28 – 34 см**. Размах на крилата **65 – 76 см**

Дребен сокол. Мъжките са с характерно изцяло тъмносиньо-сиво оперение и тъмночервени „гащи“ и подоопашие. Женските са със светлоръждиви гърди, корем и подкрилия и напетнена долна страна на крилата и опашката. Младите отголу са изцяло напетнени. Опашката е с черни напречни препаски. Клюнът е сив, а към върха тъмнокафяв до черен. Восковицата, стъпалото и пръстите са оранжево-червени. Ирисът е тъмнокафяв.

Природозащитен и законов статус в България

Критично застрашен вид в България.

Включен в категорията „почти застрашен“ на Червения списък на Международния съюз за защита на природата.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278d от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Сокол орко,
черношипа ветрушка

Сокол орко / Eurasian Hobby

(*Falco subbuteo*)

Описание

Дължина на тялото **29 – 35 см**. Размах на крилата **70 – 84 см**

Дребен вид сокол. Крилата са дълги и заострени. Възрастните са с червени „гащи“ и подопашие, които контрастират със светлия надлъжно напетнен корем и тъмносивия гръб. Главата е с тъмна „качулка“ и широки черни бакенбарди. Младите са без червено отдолу и имат светли краища на перата по гръба. Восковицата, кожата около очите и краката са яркожълти, а ирисът е черно-кафяв. При младите краят на опашните пера е със светъл кант. Восковицата и кожата около очите са сиви. Краката са светложълти, а ирисът – тъмнокестеняв.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Средиземноморски сокол,
червенонога (вечерна) ветрушка

Средиземноморски сокол / Eleonora's Falcon

(*Falco eleonoraе*)

Описание

Дължина на тялото **36 – 42 см**. Размах на крилата **87 – 104 см**

Малко по-едър от гълъб, елегантен сокол, с дълги опашка и крила. Има две цветови морфи на оперението. При тъмната е изцяло черно-кафяв с по-светли основи на маховите пера. Птиците от светлата морфа наподобяват сокол орко – тъмносиви отгоре и ръждиви с надлъжни петна отдолу, но са с по един „бакенбарг“ и с тъмни подкрилия (при орко крилото отдолу е без контраст). Краката са бледожълти до светлочервени. Клюнът и восковицата при младите са светлосини. При възрастните восковицата е жълта. Ирисът е тъмнокафяв до черен.

Природозащитен и законов статус в България

Застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в

Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл.

278г от Наказателния кодекс.

ad. тъмна фаза

Сходни видове

Сокол орко

ad. светла фаза

juv.

Сокол скитник / Peregrine Falcon

(*Falco peregrinus*)

Описание

Дължина на тялото ♂ 38 – 45 см; ♀ 46 – 51 см

Размах на крилата ♂ 89 – 100 см; ♀ 104 – 113 см

Едър сокол с масивно тяло и широки заострени крила. Отгоре е сив с характерен по-светъл кръст, а отдолу е светъл (бял и напречно раиран при възрастните, жълтеникав и надлъжно напетнен при младите). Главата е черна с характерни широки единични „бакенбарди“. Младите са кафеникави отгоре със синкаво-сивкава восковица и жълтозеленикави до сивосинкави крака. При възрастните восковицата и краката са жълти.

Природозащитен и законов статус в България

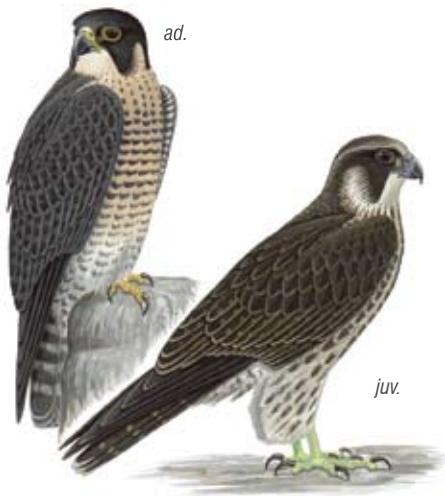
Застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278d от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Ловен сокол, сокол орко, средиземноморски сокол, соколи хибриди

Ловен сокол / Saker Falcon

(*Falco cherrug*)

Описание

Дължина на тялото **47 – 55 см**. Размах на крилата **105 – 129 см**

Най-едрият сокол в България. Горната част на тялото и крилете са кафяви, гърдите и коремът са светли с тъмни петна, „гащите“ са тъмни. Подкрилията са тъмни и контрастират с по-светлите махови пера. Главата е светла с ясно изразена по-светла вежда и тънък тъмен „мустак“. Младите са с по-тъмно оперение и по-силно напетнени отголу. Опахката е сиво-кафява с белезникави до светлочервеникави овални петна по страничните пера. В кацнало положение върховете на крилата не минават зад върха на опашката. Клюнът е синкавосив с тъмнокафяв до черен връх. При възрастните восковицата и краката са жълти, а при младите – синьо-сиви.

Природозащитен и законов статут в България

Критично застрашен вид в България.

Световно застрашен вид, включен в категорията „застрашен“ на Червения списък на Международния съюз за защита на природата.

Заштитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278d от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Далматински сокол,
сокол скитник, соколи хибриди

Далматински сокол / Peregrine Falcon

(*Falco biarmicus*)

Описание

Дължина на тялото **43 – 50 см**. Размах на крилата **95 – 105 см**

По-дребен и леко по-издължен от ловния сокол, на който много прилича. Отгоре е сиво-кафяв, тялото и крилата отдолу са светли с по-фини петънца от тези на ловния сокол. Краката и восковицата при възрастните са жълтеникави, а при младите са сивосинкави. Основните отлики от ловния сокол са по-слабо напетнените „гащи“, с отгелни, а не слети тъмни петна, ръждивото теме и стигащите зад върха на опашката крила при кацнала птица.

Природозащитен и законов статус в България

Критично застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278d от Наказателния кодекс, който предвижда лишаване от свобода до 5 години, както и глоба от 5 хиляди до 20 хиляди лева.

Сходни видове

Ловен сокол, соколи хибриди, черношипа ветрушка

СОВИ

Бухал / Eagle Owl

(*Bubo bubo*)

Описание

Дължина на тялото **59 – 73 см**. Размах на крилата **138 – 170 см**

Най-едрата наша сова с голяма глава и добре забележими „уши“, които често са насочени настрани. Главата и шията са с широки черни продълговати ивици; малки тъмни напречни рисунки. „Ушите“ са черни, с жълтеникави пъстрини по края. Горната страна на тялото е ръждивокафява с кафяво-черни или черни надлъжни и напречни ивици. Долната страна на тялото е ръждива с черни надлъжни ивици. Ирисът е огненочервен. Клюнът и ноктите – черни.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Видът попада под разпоредбите на чл. 278з от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Горска ушата сова

Забулена сова / Barn Owl

(*Tyto alba alba*; *Tyto alba guttata*)

Описание

Дължина на тялото **33 – 39 см**. Размах на крилата **80 – 95 см**

Сова със среден размер. Тялото е стройно, елегантно и изправено. Главата е голяма с добре очертан лицев диск с характерна сърцевидна форма. Горната страна на тялото е сивопепелява с неясни охристоръждиви полета и изпъстрена с черно-бели капковидни петна. Долната страна на тялото е ръждива с многобройни или редки тъмни петна при подвигда *Tyto alba guttata* или почти чисто бяла при подвигда *Tyto alba alba*. Лицевият диск е беззникав, ограден с ръждивокафяви перца. Клюнът е сивобелезникав до жълтеникавосив. Ноктите са черно-кафяви. Ирисът е тъмнокафяв.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Видът попада под разпоредбите на чл. 278, з от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Няма

Tyto alba guttata

Tyto alba alba

ПОЙНИ ПТИЦИ

Полска чучулига / Skylark

(*Alauda arvensis*)

Описание

Дължина на тялото **16 – 18 см**. Размах на крилата **30 – 36 см**

Оперението е сиво-кафяво, крилете отдолу са сивкави с бял кант по задния ръб на маховите пера, опашката е с бели странични пера. Качулката е малка и не е толкова добре изразена като на качулатата чучулига. Гърдите са напетнени, а коремът е бял.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Горска чучулига

Качулата чучулига / Crested Lark

(*Galerida cristata*)

Описание

Дължина на тялото **17 – 19 см**. Размах на крилата **30 – 35 см**

Оперението е сиво-кафяво, опашката е преобладаващо тъмна със сиво-кафява среда и кафяви странични пера. От другите чучулиги се отличава по ясно видимата качулка на главата.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Полска чучулига

Червеногушка / European Robin

(*Erithacus rubecula*)

Описание

Дължина на тялото **12 – 14 см**. Размах на крилата **20 – 22 см**

Дребна птица с кафяв гръб и ръждивооранжеви гърди. Коремът е бял. Младите са кафеникави с петна по гърдите, гърба и главата.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278з от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Южен славеј

Южен славеј / Common Nightingale

(*Luscinia megarhynchos*)

Описание

Дължина на тялото **15 – 16 см**. Размах на крилата **23 – 26 см**

Оперението е кафяво със светъл корем. Опашката е ръждивочервена. Очите са тъмни и заобиколени от светли кръгове (околоочен пръстен).

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Червеногушка, северен славеј

Поен грозг / Song Thrush

(*Turdus philomelos*)

Описание

Дължина на тялото **20 – 23 см**. Размах на крилата **33 – 36 см**

Оперението на гърба е кафяво, а на корема е светло с капковидни петна и с охрист оттенък по гърдите. Може да се сбърка с имеловия грозг, който обаче е по-едър, неутрално сив отгоре и подкрилията му отдолу са бели, докато при пойния грозг те са ръждиви.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Имелов грозг

Кос / Blackbird

(*Turdus merula*)

Описание

Дължина на тялото **23 – 29 см**. Размах на крилата **34 – 38 см**

Мъжкият е изцяло черен с яркочълт клън и жълт кръг около окоето (околоочен пръстен). Женските и младите са оперени в черно-кафяво.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Поен грозд

Обикновена чинка / Common Chaffinch

(*Fringilla coelebs*)

Описание

Дължина на тялото **14 – 16 см**. Размах на крилата **25 – 28 см**

Мъжките са със сиво-сини глава и врат, бузите, гърдите и коремът са керемидено-кафеви, а крилата са черни с напречни бели ивици. Женските са с подобно, но по-бледо сиво-кафяво оперение.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Планинска чинка, червенушка

Обикновено конопарче / Common Linnet

(*Carduelis cannabina*)

Описание

Дължина на тялото **12 – 14 см**. Размах на крилата **21 – 25 см**

Мъжките са с червени чело и гърди и сива глава. Гърбът е кафеникав без петна при мъжките и слабо напетнен при женските. Клюнът е тъмносив.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278 г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Щиглец (млад)

Щиглец / Goldfinch

(*Carduelis carduelis*)

Описание

Дължина на тялото **12 – 13 см**. Размах на крилата **21 – 25 см**

Една от най-пъстрите наши птици. Клюнът е конусовиден, „лицето“ е червено, бузите са бели, а темето и тилът – черни. Гърбът е канеленокафяв, а крилата са черни с жълти петна (панели), които ясно се виждат при полет. Кръстът е бял, опашката е черна с бели петна.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Зеленика, елшова скатия

Зеленика / Greenfinch

(*Carduelis chloris*)

Описание

Дължина на тялото **14 – 16 см**. Размах на крилата **25 – 27 см**

Оперението е тъмнозелено с жълти ивици (панели) на крилата и жълти горни външни краища на опашката. Женските са с по-бледи цветове.

Природозащитен и законов статус в България

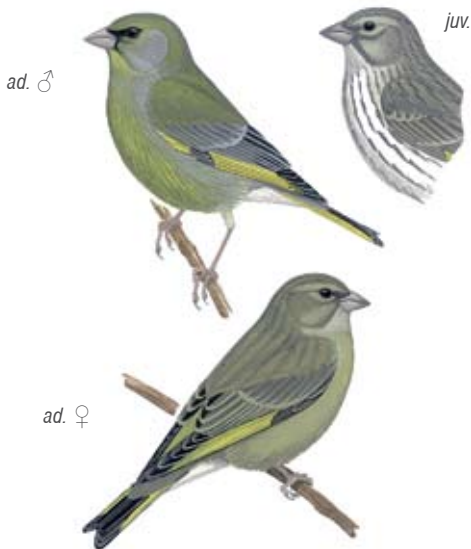
Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278з от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Елшова скатия, обикновено конопарче

Елшова скатия / Siskin

(*Carduelis spinus*)

Описание

Дължина на тялото **11 – 12 см**. Размах на крилата **20 – 23 см**

Мъжките са с черни чело, теме и гърло, крилата са черни с жълти покривни пера. Опашката е връзана с черна ивица на върха. Бузите, гърдите, кръстът и горните странични части на опашката са лимоненожълти. Долната част на корема, страните на тялото и гърбът са напетнени. Женските са подобни, но с по-бледо оперение.

Природозащитен и законов статус в България

Уязвим вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Диво канарче, зеленика

Европејско канарче / Serin

(*Serinus serinus*)

Описание

Дължина на тялото **11 – 12 см**. Размах на крилата **18 – 20 см**

При мъжките гърдите, главата и гръстът са лимоненожълти, бузите са по-тъмни. Гърбът е жълто-зелен с черни щрихи. Страните на тялото са светли с черни чертички. Женските са с подобно, но не толкова ярко оперение и гърдите и коремът са изцяло напетнени.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Елшова скатия

ad. ♂

ad. ♀

Червенушка / Bullfinch

(*Pyrrhula pyrrhula*)

Описание

Дължина на тялото **15 – 17 см**. Размах на крилата **22 – 26 см**

Гърбът е сив, крилото, опашката и темето – черни. Мъжкият се различава от женската по червената долна страна на тялото. Женската е сиво-кафява отдолу. И при двата пола кръстът е бял.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Черешарка, обикновена кръсточовка

Черешарка / Hawfinch

(*Coccothraustes coccothraustes*)

Описание

Дължина на тялото **16 – 18 см**. Размах на крилата **29 – 33 см**

Клюнът е голям и масивен, има черно пред окото и черно гърло. Главата и коремът са ръждивокафяви, а гърбът е по-тъмнокафяв. На върха на опашката има бял кант, а по крилете - бели петна.

Природозащитен и законов статус в България

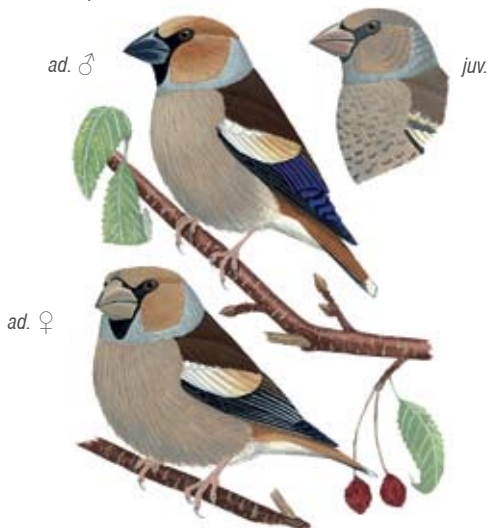
Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Червенушка, обикновена кръсточовка

Обикновена кръсточовка / Common Crossbill

(*Loxia curvirostra*)

Описание

Дължина на тялото **15 – 17 см**. Размах на крилата **27 – 30 см**

Името си носи от кръстосания клон, който служи за разтваряне на шишарки. Възрастните мъжки са червени с по-тъмнокафяви крила. Женските са жълтозеленикави, а младите – сиви с надлъжни петна.

Природозащитен и законов статус в България

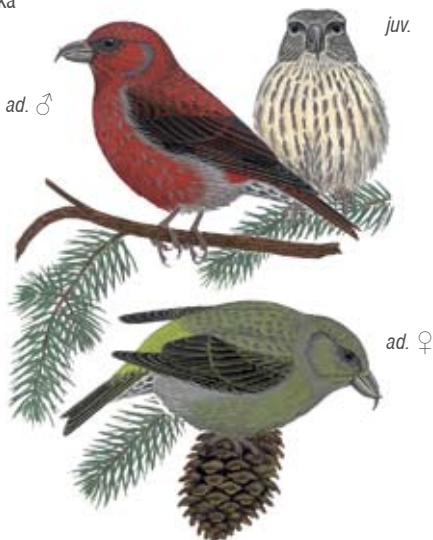
Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Черешарка, червенушка

Градинска овесарка / Ortolan Bunting

(*Emberiza hortulana*)

Описание

Дължина на тялото **15 – 16 см**. Размах на крилата **22 – 26 см**

Мъжкият има сиви гърди и глава с жълти мустаци и гърло. Коремът е оранжев с рязка граница със сивите гърди. Женските и младите наподобяват мъжките, но сивото по гърдите прелива към оранжевия корем и общо контрастите са по-слаби.

Природозащитен и законов статус в България

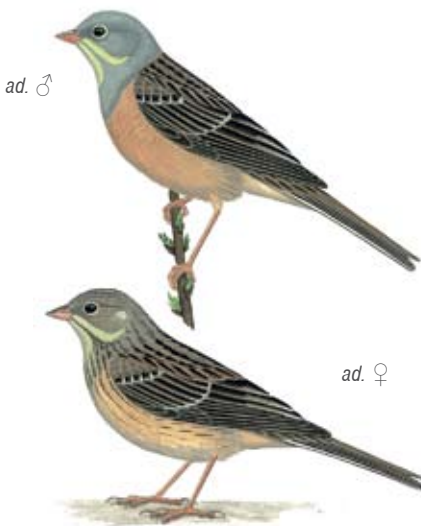
Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №2 и Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Пепелява овесарка, жълта овесарка, зеленогуша овесарка

Жълта овесарка / Yellowhammer

(*Emberiza citrinella*)

Описание

Дължина на тялото **15 – 17 см**. Размах на крилата **23 – 29 см**

Мъжкият е със светложълта глава, шия и корем, кръстът е ръждив, гърбът е кафеникав с надлъжни щрихи. Отстрани на гърдите и корема има тъмни черти. Женските са жълто-зелени със светъл корем и светложълто подбразие.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Зеленогуша овесарка, градинска овесарка

Черноглава овесарка / Black-headed Bunting

(*Emberiza melanocephala*)

Описание

Дължина на тялото **15 – 17 см**. Размах на крилата **26 – 30 см**

Мъжкият е с черна глава, гърбът и раменете са ръждивокафяви без петна. Оперението отдолу е яркожълто. Женските и младите са подобни на мъжките, но по-бледи и главата е сиво-кафява.

Природозащитен и законов статус в България

Не е застрашен вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Жълта овесарка, тръстикова овесарка, зеленогуша овесарка

ad. ♂

ad. ♀

Сивоглава овесарка / Rock Bunting

(*Emberiza cia*)

Описание

Дължина на тялото **15 – 16 см**. Размах на крилата **22 – 26 см**

Шията и главата са сиви с черни надлъжни ивици. Долната страна е керемигеночервена, рязко отграничена от сивата шия. При женските границата не е толкова явна и цветовете преливат. Гърбът е ръжлив с по-тъмни надлъжни напетнявания.

Природозащитен и законов статус в България

Слабо засегнат вид в България.

Защитен вид по ЗБР. Включен в Приложение №3.

Попада под разпоредбите на чл. 278г от Наказателния кодекс.

Сходни видове

Градинска овесарка, зеленогуша овесарка

ЯЙЦА

ЯЙЦА НА ДНЕВНИ ГРАБЛИВИ ПТИЦИ

Представени са яйцата на видове дневни грабливи птици, които се размножават на територията на България, както и в някои съседни държави. Яйцата не са с реални размери, но пропорциите между яйцата на различните видове са спазени. Размерите са дадени в милиметри (височина и ширина). Дадени са средните размери за всеки вид. Те варират от няколко милиметра при по-дребните видове до над 1 сантиметър при по-големите видове!

Белоглав лешояг

(*Gyps fulvus*)

92x70 mm

Египетски лешояг

(*Neophron percnopterus*)

66x50 mm

Египетски лешояг

(*Neophron percnopterus*)

92x70 mm

Черен лешояг

(*Aegyptius monachus*)

90x70 mm

Морски орел
(*Haliaeetus albicilla*)
75x58 mm

Скален орел
(*Aquila chrysaetos*)
76x57 mm

Кръстат (Царски орел)

(Aquila heliaca)

78x54 mm

Малък креслив орел

(Aquila pomarina)

63x51 mm

Орел змияр
(*Circaetus gallicus*)
74x58 mm

Малък орел
(*Aquila pennata*)
56x45 mm

Черна каня
(*Milvus migrans*)
54x43 mm

Белоопашат мишелов

(Buteo rufinus)

62x48 mm

Обикновен мишелов

(Buteo buteo)

54x43 mm

Малък ястреб
(*Accipiter nisus*)
40x33 mm

Голям ястреб
(*Accipiter gentilis*)
58x45 mm

Късопръст ястреб
(*Accipiter brevipes*)
40x32 mm

Черношипа ветрушка, къркенец

(Falco tinnunculus)

39x31 mm

Червенонога (вечерна) ветрушка

(Falco vespertinus)

37x30 mm

Сокол орко

(Falco subbuteo)

42x33 mm

Сокол скитник

(*Falco peregrinus*)

52x41 mm

Ловен сокол

(*Falco cherrug*)

53x43 mm

Далматински сокол

(*Falco biarmicus*)

50x42 mm

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ НА ВИДОВЕТЕ ПТИЦИ

с техните общоприети и научни наименования (в скоби)

За по-бързо намиране на видовете азбучният показалец е разделен на две части:
АЗБУЧНИК НА ДНЕВНИ ГРАБЛИВИ ПТИЦИ И СОВИ и АЗБУЧНИК НА ПОЙНИ ПТИЦИ.

АЗБУЧНИК НА ДНЕВНИ ГРАБЛИВИ ПТИЦИ И СОВИ

Каня

Черна каня (*Milvus migrans*) — стр. 26 (текст и рисунка на вида); стр. 69 (яйца)

Лешояд

Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*) — стр. 16 (текст и рисунка на вида); стр. 65 (яйца)

Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*) — стр. 18 (текст и рисунка на вида); стр. 65 (яйца)

Черен лешояд (*Aegypius monachus*) — стр. 17 (текст и рисунка на вида); стр. 65 (яйца)

Мишелов

Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*) — стр. 27 (текст и рисунка на вида); стр. 70 (яйца)

Обикновен мишелов (*Buteo buteo*) — стр. 28 (текст и рисунка на вида); стр. 70 (яйца)

Орел

Кръстат (Царски орел) (*Aquila heliaca*) — стр. 21 (текст и рисунка на вида); стр. 67 (яйца)

Малък креслив орел (*Aquila pomarina*) — стр. 22 (текст и рисунка на вида); стр. 67 (яйца)

Малък орел (*Aquila pennata*) — стр. 24 (текст и рисунка на вида); стр. 68 (яйца)

Морски орел (*Haliaeetus albicilla*) — стр. 19 (текст и рисунка на вида); стр. 66 (яйца)

Орел змияр (*Circaetus gallicus*) — стр. 23 (текст и рисунка на вида); стр. 68 (яйца)

Скален орел (*Aquila chrysaetos*) — стр. 20 (текст и рисунка на вида); стр. 66 (яйца)

Ястребов орел (*Aquila fasciata*) — стр. 25 (текст и рисунка на вида)

Сова

Бухал (*Bubo bubo*) — стр. 40 (текст и рисунка на вида)

Забулена сова (*Tyto alba*) — стр. 41 (текст и рисунка на вида)

Сокол

Далматински сокол (*Falco biarmicus*) — стр. 38 (текст и рисунка на вида); стр. 74 (яйца)

Ловен сокол (*Falco cherrug*) — стр. 37 (текст и рисунка на вида); стр. 74 (яйца)

Сокол орко (*Falco subbuteo*) — стр. 34 (текст и рисунка на вида); стр. 73 (яйца)

Сокол скитник (*Falco peregrinus*) — стр. 36 (текст и рисунка на вида); стр. 74 (яйца)

Средиземноморски сокол (*Falco eleonora*) — стр. 35 (текст и рисунка на вида)

Червенонога (вечерна) ветрушка (*Falco vespertinus*) — стр. 33 (текст и рисунка на вига); стр. 73 (яйца)
Черношипа ветрушка, керкенец (*Falco tinnunculus*) — стр. 32 (текст и рисунка на вига); стр. 73 (яйца)

Ястреб

Голям ястреб (*Accipiter gentilis*) — стр. 30 (текст и рисунка на вига); стр. 72 (яйца)
Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*) — стр. 31 (текст и рисунка на вига); стр. 72 (яйца)
Малък ястреб (*Accipiter nisus*) — стр. 29 (текст и рисунка на вига); стр. 71 (яйца)

АЗБУЧНИК НА ПОЙНИ ПТИЦИ

Дрозд

Поен дрозд (*Turdus philomelos*) — стр. 48 (текст и рисунка на вига)
Кос (*Turdus merula*) — стр. 49 (текст и рисунка на вига)

Европейско канарче (*Serinus serinus*) — стр. 55 (текст и рисунка на вига)
Елшова скатия (*Carduelis spinus*) — стр. 54 (текст и рисунка на вига)
Зеленика (*Carduelis chloris*) — стр. 53 (текст и рисунка на вига)
Обикновена кръсточовка (*Loxia curvirostra*) — стр. 58 (текст и рисунка на вига)
Обикновена чинка (*Fringilla coelebs*) — стр. 50 (текст и рисунка на вига)
Обикновено конопарче (*Carduelis cannabina*) — стр. 51 (текст и рисунка на вига).

Овесарка

Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*) — стр. 59 (текст и рисунка на вига)
Жълта овесарка (*Emberiza citrinella*) — стр. 60 (текст и рисунка на вига)
Сивоглава овесарка (*Emberiza cia*) — стр. 62 (текст и рисунка на вига)
Червеногушка (*Erithacus rubecula*) — стр. 46 (текст и рисунка на вига)
Черноглава овесарка (*Emberiza melanocephala*) — стр. 61 (текст и рисунка на вига)

Червенушка (*Pyrrhula pyrrhula*) — стр. 56 (текст и рисунка на вига)
Черешарка (*Coccothraustes coccothraustes*) — стр. 57 (текст и рисунка на вига)

Чучулига

Качулата чучулига (*Galerida cristata*) — стр. 45 (текст и рисунка на вига)
Полска чучулига (*Alauda arvensis*) — стр. 44 (текст и рисунка на вига)

Щиглец (*Carduelis carduelis*) — стр. 52 (текст и рисунка на вига)
Южен славей (*Luscinia megarhynchos*) — стр. 47 (текст и рисунка на вига)

ЛИТЕРАТУРА

- Големански, В. (гл. ред.) *Червена книга на Република България. Том 2. Животни*. София, БАН, 2011
- Мичев, Т., Л.Профиров, Д. Симеонов. *Птиците на Балканския полуостров*. София, Екотан, 2013
- Свенсон, Л., К.Мъларни, Д.Цетерстрьом. *Полеви определител на птиците на Европа, Северна Африка и Близкия изток*. София, БДЗП, 2013
- Симеонов С., Т.Мичев, Д.Нанкинов. *Фауна на България. Т. 20 Aves. Ч. I*. София, БАН, 1989
- Спасов, С. *На среща с птиците на България. Българско гружество за защита на птиците. Природозащитна поредица, Книга 17*. София, БДЗП, 2012
- Янков, П. (отг. ред.). *Атлас на гнездящите птици в България*. Българско гружество за защита на птиците. Природозащитна поредица, Книга 10. София, БДЗП, 2007
- Pendry, S., Inskipp, C. and Allan, C. *Wildlife Trade Low; a UK Enforcer`s Factfile*. Version II. TRAFFIC International, Cambridge, UK, 2009
- Svensson, L., Mullarney, K., Zetterstrum, D. *Collins Bird Guide. 2nd edition*, Collins, 2009
- www.arkive.org
- www.birdlife.org
- www.cms.int
- www.iucn.org
- www.iucnredlist.org
- www.moew.government.bg

БЕЛЕЖКИ

БЕЛЕЖКИ

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

Информация за прилагането на разпоредбите, свързани с търговията с диви видове, можете да намерите на интернет страниците на:

1. Европейска комисия: http://ec.europa.eu/environment/cites/legislation_bg.htm
2. Министерство на околната среда и водите: www.moew.government.bg
3. Конвенция по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора: www.cites.org
4. Международен съюз за опазване на природата: www.iucn.org
5. Открийте и научете повече за застрашени животни, растения и гъби в света: www.arkive.org
6. Българско дружество за защита на птиците: www.bspb.org

Ако проявявате по-сериозен интерес и искате да получите по-подробна информация за видовете в този определител, както и към всички останали гнездящи видове в България, можете да си свалите безплатното приложение за смартфони SmartBirds, което съчетава определител за птици, електронен дневник за наблюдения и информация за Натура 2000 места. Приложението е създадено от Българското дружество за защита на птиците (БДЗП):

www.SmartBirds.org

www.bspb.org

Партньори по проект LIFE+ „Опазване на царския орел и ловния сокол в ключовите за тях места от мрежата Натура 2000 в България”

Партньори по проект LIFE+ „Спешни мерки за опазване на египетския лешояд (Neorhron peregrinator) в България и Гърция”

Съфинансираща организация: Фондация „А. Г. Левентис”

Двата проекта се осъществяват с финансовата подкрепа на програма LIFE+ на Европейската комисия.

Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) е основано през 1988 г. и е първата и най-голяма неправителствена природозащитна организация в България. БДЗП е партньор на BirdLife International, международна организация, основана през 1922 г., която представлява мрежа от организации партньори в над 100 страни по света с над 2,6 млн. членове и над 10 млн. поддръжници.

БДЗП работи за опазване на дивите птици, важните за тях места и местообитания, както и за биоразнообразието като цяло. БДЗП защитава правото на съществуване на дивата природа, като по този начин допринася и за устойчивото ползване на природните ресурси и благосъстоянието на хората.

БДЗП работи и за хората, като отстоява обществените интереси и правото на всеки на запазена природа и здравословна жизнена среда.

www.bspb.org

